

УДК 330.354:330.341.1

AN INTEGRATED APPROACH TO DIAGNOSING THE INNOVATIVE
POTENTIAL OF THE REGIONAL MARKET
ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ

Zinchenko O.A. / Зінченко О.А.

d.e.s., prof. / д.е.н., проф.

ORCID: 0000-0002-5414-7839

Oles Honchar Dnipro National University,

Dnipro, Science Avenue, 72, 49000

Дніпровський національний університет імені Олеса Гончара,

Дніпро, пр. Науки, 72, 49000

Анотація. В роботі розглядається інноваційний потенціал регіональних ринків. Автором запропоновано методика оцінки інноваційного потенціалу на основі інтегрального підходу з позиції таких компонентів, як інноваційна забезпеченість, інноваційна активність, інноваційна безпека, інноваційна підтримка.

Ключові слова: регіональний ринок, інноваційний потенціал, інноваційна забезпеченість, інноваційна активність, інноваційна безпека, інноваційна підтримка.

Abstract. The paper examines the innovative potential of regional markets. The author proposed a methodology for evaluating innovation potential based on an integrated approach from the standpoint of such components as innovation assurance, innovation activity, innovation safety, and innovation support.

Key words: regional market, innovative potential, innovative security, innovative activity, innovative security, innovative support.

Вступ.

Інновації є ключовим фактором, що сприяє економічному зростанню регіонів. Регіони, які активно розвивають свій інноваційний потенціал, здатні привертати інвестиції, створювати нові робочі місця та підвищувати рівень життя своїх мешканців, мають перевагу на ринку, оскільки вони здатні швидше адаптуватися до змін та впроваджувати нові технології та підходи. Розвинені інноваційні системи привертають талановитих фахівців та підприємців, що створює сприятливі умови для розвитку бізнесу та наукових досліджень у регіоні.

Інноваційний потенціал стимулює розвиток інфраструктури та технологічних кластерів, що створює сприятливі умови для співпраці між бізнесом, вищими навчальними закладами та дослідницькими установами, допомагає розвивати місцеву економіку та підтримувати малі та середні підприємства, які часто є джерелом інновацій та новаторських ідей.

Інноваційний потенціал ринку не є однорідним, він різниці за її регіонами. Це обумовлене нерівномірним розподілом ресурсів, різним ступенем розвитку інноваційної інфраструктури, соціокультурними відмінностями та може ускладнювати реалізацію національних економічних інтересів, які за своєю природою є гомогенними [1]. За таких умов оцінка інноваційного потенціалу з позиції реалізації економічних інтересів суб'єктів регіональних ринків набуває наукової актуальності та практичної значимості.

Основний текст.

Інноваційний потенціал ринку немає однозначного визначення, існують декілька підходів до його трактування. Найбільш поширеним є розуміння потенціалу як сукупності ресурсів, що забезпечують інноваційну діяльність, та можливість їх використання з метою досягнення конкретних цілей. Прихильники цього підходу у якості показників оцінки інноваційного потенціалу розглядають наявність наукових кадрів, джерел фінансування інноваційної діяльності, об'єкти інтелектуальної власності [2, 3]; науково-дослідну інфраструктуру [4]. Цей підхід більш характерний для оцінки можливостей розвитку окремих територій.

Представники іншого підходу до оцінки інноваційного потенціалу більш акцентують увагу на інноваційній активності економічних агентів регіональних ринків. Оцінки підлягають результати науково-технологічних робіт, винаходів, проєктно-конструкторських розробок, зразків нової техніки і продукції, що охоплює усі стадії науково-технологічного циклу [5]. Досліджується структура витрат на інноваційну діяльність та ведеться аналіз інноваційної співпраці підприємств в умовах конкретного регіонального ринку [6, 7, 8].

Обидва підходи розкривають стан інноваційної діяльності в регіонах, дають можливість проаналізувати передумови її розвитку в ринкових умовах. Однак вони не відображають, як інноваційний потенціал дозволяє реалізувати інтереси ринкових агентів, тому потребують доповнення та уточнення.

Для більш комплексної оцінки пропонуємо методику оцінки інноваційного потенціалу регіональних ринків, яка засновується на чотирьох критеріях: «інноваційна забезпеченість», «інноваційна активність», «інноваційна безпека» та «інноваційна підтримка». Два останні критерії відображає зацікавленість держави у цілеспрямованому розвитку інноваційної діяльності у контексті розвитку регіональних ринків.

Для оцінки потенціалу за кожним критерієм будуть використовуватись індивідуальні індекси, які виражають співвідношення сукупності явищ, які складаються з неоднорідних, безпосередньо несумірних елементів. Такий підхід дозволяє врахувати специфіку показників інноваційного потенціалу, які мають абсолютно різні бази для розрахунку (вартісні, відсоткові, кількісні, в розрахунку на одну особу тощо). Це також дозволить позбавити аналіз від місткості регіонального ринку, рівня його розвитку або кількості споживачів.

Індивідуальні індекси будуть інтегровані в загальний індекс інноваційного потенціалу ринку, виражений як середня геометрична зважена його складових. Цей вид середньої використовується для обчислення середніх коефіцієнтів (темтів) зростання в рядах динаміки. Це дозволить встановити загальний рівень показника інноваційного потенціалу за умови його коливання за роками. Осереднюються не абсолютні значення компонентів потенціалу (які різномірні і їх неможна сумувати – тому інші підходи обрахування середніх величин не підходять), а коефіцієнти відношення до середнього рівня по кожній компоненті. На основі середньої геометричної зваженої можна дати загальну характеристику потенціалу, що є достатнім для цього етапу діагностики, та здійснювати порівняння за різними регіонами. В подальшому можна

розширити оцінку на основі факторного та кореляційного аналізу, для того щоб встановити вплив складових на загальний інноваційний потенціал. Це є перспективним напрямом розвитку методики, який доповнюватиме (але не замінюватиме) загальну оцінку.

У загальному вигляді формула розрахунку інтегрального показника має наступний вигляд:

$$I_{reg\ pot} = \sqrt[4]{I_{prov} \times I_{act} \times I_{sec} \times I_{sup}}, \quad (1)$$

де $I_{reg.pot}$ – інтегральний індекс інноваційного потенціалу регіонального ринку;
 I_{prov} – загальний індекс інноваційної забезпеченості регіонального ринку;
 I_{act} – загальний індекс інноваційної активності агентів регіонального ринку;

I_{sec} – загальний індекс інноваційної безпеки регіонального ринку;

I_{sup} – загальний індекс інноваційної підтримки агентів регіонального ринку.

«Інноваційна забезпеченість». Критерій характеризує наявність ресурсів інноваційної діяльності і наскільки успішно вони застосовується для досягнення цілей бізнесу.

«Інноваційна активність». Цей критерій характеризує розвиток інноваційної діяльності в умовах регіонального ринку. Він охоплює два напрями – виробничу та інвестиційну активність. Виробнича активність розкриває ступінь розвитку інноваційного бізнесу, співробітництво в науковій та технологічній сфері, оновлення технологій та асортименту інноваційної продукції, вихід на міжнародні ринки [10]. Інвестиційна активність відображає обсяги та інтенсивність фінансування інноваційних проєктів, активізацію інвестиційної діяльності на регіональному рівні [11].

«Інноваційна безпека». Цей критерій розкриває, як захищені інновації від несанкційного відтворення, наскільки вони відповідають глобальним викликам, є актуальними та конкурентоздатними, і наскільки держава забезпечує ефективну інноваційну діяльність бізнесу. Оцінка здійснюється на основі показників, які комплексно відображають наскільки інноваційна діяльність спрямована на реалізацію національних економічних інтересів, а також наскільки цьому критерію приділяється увагу в концепції національної безпеки.

«Інноваційна підтримка». Критерій розкриває ступінь держаного сприяння інноваційного розвитку, яке може здійснюватися у двох напрямів – фінансова підтримка та створення наукової інфраструктури. За допомогою показників підтримки можна оцінити ефективність інноваційної політики держави, з'ясувати як реалізуються національні економічні інтереси в цій сфері.

Висновки.

Запропонована методика надає можливість комплексно оцінити інноваційний потенціал регіональних ринків з позиції спроможності розвивати бізнесом інноваційну діяльність, активно сприяти творчим ініціативам, захищати інноваційні процеси, сприяти їх розвитку. Методика також надає можливість порівняти умови інноваційної діяльності в різних регіонах, виявити перспективи використання інноваційного потенціалу.

Перспективним напрямом майбутніх досліджень з цієї проблематики є моделювання впливу інноваційного потенціалу територій на систему індикаторів реалізації національних економічних інтересів, а також доповнення методики інструментарієм експертної оцінки. Таким чином, стає можливим упорядкувати систему інформаційної підтримки інноваційної діяльності, додатково стимулювати залучення цільових інвестицій та трансферів технологій в контексті реалізації національних економічних інтересів.

Література:

1. Zinchenko O., Apalkova V., Mylnichenko S., Rudenko O., Prygodiuk O. Procedure for assessing the territorial innovation potential in the context of national economic interests. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2023. № 1(13 (121)), P. 47–62. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2023.274058>
2. Di Giulio M., Moro F.N. Redefining the national economic interest. Regulation of industrial property rights as a public policy. *Ri definirel'interesseeconomiconazionale. Laregolazioneideidritti di proprietàindustrialecomepoliticapubblica, Stato e Mercato*, 2020, № 2, 289–318. doi: <https://doi.org/10.1425/98554>
3. Соколюк К.Ю., Головащенко А.В. Економічний потенціал регіону: інноваційна складова. *Інфраструктура ринку*, 2018, № 20. С. 29–34. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/20_2018_ukr/7.pdf
4. Fundeanua D.D., Badeleb C.S. The impact of regional innovative clusters on competitiveness. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 2014, № 124. С. 405–414. <https://pdf.sciencedirectassets.com/277811>
5. Павлов І., Корецька Ю. Формування стратегії реалізації регіональної інноваційної політики. *Економічний вісник Національного гірничого університету*, 2004, № 1. С. 6–9. http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2004_1_3
6. Hryhoruk P., Khrushch N. Complex assessment of the level and dynamics of innovative capacity of region. *Marketing and Management of Innovations*, 2016, № 3. P. 109–129. <https://doi.org/10.21272/mmi.2016.3-09>
7. Köhne H.-L., Sawyer A. (2018). Інноваціяпроцесів: вимоги та можливості. *European Journal of Management Issues*, 2018, Vol. 26(1–2). P. 22–28. <https://doi.org/10.15421/191803>
8. Яковенко В., Ткаліч Д. Особливості механізму управління інноваційними процесами підприємства. *Бізнес-інформ*, 2022. Т. 1. № 12. С. 92–98.
9. Zinchenko O., Finahina O., Pankova L., Buriak I., Kovalenko Y. Investing in the development of information infrastructure for technology transfer under the conditions of a regional market. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, 2021. Vol. 3 (13 (111)). P. 6-17. <https://doi.org/10.15587/1729-4061.2021.235948>
10. Зінченко О.А. Напрями стимулювання інноваційної активності підприємств. *Східна Європа. Вип. 4 (21)*. 2019. С. 202-206 http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/33.pdf

*The article was prepared within the framework of the project
of the European Union Program ERASMUS+ (Jean Monnet)
101085435 – EUGDProSED – ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH
'The European Green Deal as a prospect of sustainable economic development'.
Co-funded by the European Union.*

Стаття відправлена: 22.03.2024
© Зінченко О.А.